

ТРИУМФ «ЩЕДРИКА»

Микола Кузик

Кінець 2018 року для культурної громадськості столиці України позначився знаковими подіями, пов'язаними з іменами М. Леонтовича та О. Кошиця. Так, 30 листопада в просторій залі-фойє Дипломатичної академії України ім. Г. Удовенка відбулося відкриття Виставкового просвітницького проекту «Світовий тріумф “Щедрика” — 100 років культурної дипломатії», що представив винятково цінні документи з Центрального державного архіву України. Уперше громадськості було показано накази уряду часів С. Петлюри, списки капели, відомої потім у світі під назвою Український національний хор під орудою О. Кошиця, рецензії в пресі, відгуки про концерти українських майстрів хорового співу видатних музикантів світу та високоповажних урядовців і навіть монарших персон. Зазначено весь маршрут капели, здійснений нею впродовж 1919–1924 років, тобто — п'яти з половиною років у різних країнах світу — Чехословаччині, Австрії, Швейцарії, Франції, Бельгії, Нідерландах, Німеччині, Польщі, Іспанії, США, Канаді, Мексиці, Аргентині, Уругваю, Бразилії, Куби. Відзначено роль у формуванні репертуару таких знаних митців, як К. Стеценко та М. Леонтович. Окремо виділено неймовірний світовий успіх «Щедрика» в опрацюванні М. Леонтовича, який заповнив художню уяву людей різних національностей і континентів.

То була правдива культурно-дипломатична місія новопосталої на мапі світу країни, здійснена 100-ліття тому вісімдесятьма хористами Української республіканської капели, ініційована безпосередньо Головою Директорії УНР Симоном Петлюрою. Світ заговорив про унікальне мистецьке явище — український хоровий спів, а отже, заговорив і про Україну. Усі ці відгуки продемонстровано на численних стендах виставки та сторінках збірника-проспекту «100 років культурної дипломатії України» (К., 2018): «Можна сказати прямо про українських

співаків: *Veni, vidi, vici!*» — писала чеська преса (Venkov, 10 травня 1919 р.); видатний чеський музикознавець і політик Зденек Неєдли відзначав: «До нас прибули українські співаки, або як вони себе називують “Українська Республіканська Капела”, щоб показати нам своє мистецтво і співом розповісти про народ, котрий так само, як і ми, хоче увійти до вільної сім'ї європейських народів. Разом з ними прийшло до нас нове мистецтво, досі майже невідоме, проте настільки високорозвинене, що ми не лише з приємністю їх слухали, але й з користю, бо багато дечого навчилися...»; австрійська преса зазначала: «Те, що показали нам українці, є справді дивовижним. Колектив, що може отримати такий величезний успіх, повинен мати велику силу мистецької індивідуальності або ж черпати силу з могутнього джерела розвинутого національного мистецтва» (Wiener Morgenzeitung, 27 липня 1919 р.) тощо.

На відкритті виставки виступили міністр культури України Є. Нищук, куратор проекту Т. Пересунько — старший науковий співробітник науково-дослідного відділу культурної політики Українського центру культурних досліджень, Н. Шульга — заступник директора Дипломатичної академії України, Ю. Федів — директор Українського культурного фонду, І. Френкель — директор управління Українського центру культурних досліджень, В. Кузик — науковець Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, І. Матяш — доктор історичних наук, голова правління Наукового товариства історії дипломатії та міжнародних відносин, І. Гирич — доктор історичних наук, завідувач відділу джерелознавства нової історії України Інституту української археографії та джерелознавства України ім. М. С. Грушевського та ін.

До створення виставки було залучено фахівців з Інституту української археографії та джерелознавства України ім. М. С. Грушев-

ського та Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. Виставку задумано як мандрівну: її планують представити в кількох містах України та за кордоном.

У суголоссі з вищеназваним виставковим проектом 17 грудня 2018 року в Національному музеї історії України відбулося урочисте відкриття виставки «Маєстро Різдва», присвяченої українському композитору М. Леонтовичу, до організації якої теж причетний ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, зокрема науковець В. Кузик. На виставці були представлені меморіальні речі, пов'язані з життям композитора, його родини — шахова дошка, сухарниця, переносна робоча конторка, кілька першовидань творів тощо. Декоративним фоном послужили шпалери-витинанки (на три з половиною метри заввишки), зроблені прекрасною майстринею Д. Альошкіною за мотивами творів митця: «Козака несуть», «Зозуленька», «Літні тони», «Богородице-Діво», із

центральною — «Щедрик», які заворожували своєю майже трансцендентною магією.

Зі вступним словом на відкритті виступили генеральний директор Національного музею історії України Т. Сосновська, куратор виставки — завідувач відділу рекламно-виставкової роботи цього ж музею О. Тараненко, науковець ІМФЕ ім. М. Т. Рильського В. Кузик¹. Прикрасили відкриття виставки спів хорového ансамблю з народної капели «Дніпро» (хормейстер Ігор Тилик), що є спадкоємицею капели Київського університету Святого Володимира, яка вперше виконала «Щедрика» 25 грудня 1916 року (за н. ст. — 7 січня 1917 р.), та сучасний гурт «Шпилясті кобзарі», що зробили свою майстерну інтерпретацію музики шедевр М. Леонтовича.

Унікальність, неймовірна висока історична цінність документів (навіть 100-річної давності) та раритетних речей, пов'язаних із М. Леонтовичем, неабияк зацікавили відвідувачів цих двох виставок.

Т. Пересунько, О. Тараненко, В. Кузик, Д. Альошкіна біля витинанки «Щедрик». Київ. 2018 р.